

law and procedure leest, dat deze auteur zijn boek mede schrijft met de bedoeling „to disabuse those who have totally misunderstood the nature of Jewish criminal law and procedure in the time of Jesus of Nazareth” wiens naam overigens in dit boek niet voorkomt. In de tweede wereldoorlog schrijft Jules Isaac zijn van bewogenheid tot felheid komende *Jésus et Israël*, geschreven om aan te tonen hoe Jezus, zelf Jood en geheel levend naar de Joodse leer en wet, niet kan zijn gedood en niet is gedood door het Joodse volk, door het Sanhedrin of de Joodse leiders, maar ter dood gevoerd is door een aantal collaborateurs met de Romeinen en door Pilatus. En wat het anti-semitisme betreft „la source permanente de cet antisémitisme latent n'est autre que l'enseignement religieux chrétien sous toutes ses formes, l'interprétation traditionnelle et tendancieuse de l'Écriture, interprétation dont j'ai la conviction absolue, qu'elle est contraire à la vérité et à l'amour de Celui qui fut le Juif Jésus”⁶⁾.

De publicaties welke de rechtshistorische kant van het proces van Jezus belichten zijn ontelbaar; zeer gering in aantal zijn de bijdragen van Nederlandse zijde. In 1955 verscheen een studie van Drossaart Bentfort⁷⁾. De Amsterdamse hoogleraar Kisch⁸⁾ schreef onlangs een belangrijk artikel in het *Rechtsgeleerd Magazijn Themis* en zijn opstel, dat op een belangrijke achterstand der Nederlandse juristen wijst en tegelijk aantoonst dat nog belangrijke bouwstenen aan te dragen zijn, is de directe aanleiding voor de keuze van mijn onderwerp: Sanhedrin en Gabbatha; enige noodzakelijke aanvullingen op de rechtshistorische literatuur.

* * *

De juridische aspecten, de procesgang, de bevoegdheden der onderscheiden autoriteiten, in wat zich te Jeruzalem omstreeks het jaar 27 onzer jaartelling heeft voltrokken, heeft eerst in de vorige eeuw de aandacht der rechtshistorici getrokken⁹⁾. Daartoe heeft stellig bijge-

---

⁶⁾ Jules Isaac, *Jésus et Israël*, Parijs 1948, blz. 572.

⁷⁾ J. A. Drossaart Bentfort, *Enige beknopte beschouwingen met betrekking tot de processen van de Here Jezus Christus en van de apostel Paulus*, Kampen 1955.

⁸⁾ I. Kisch, *Over het proces-Jezus*, in *Rechtsgeleerd Magazijn Themis* 1958, blz. 390-403.

⁹⁾ Voor de geschiedenis der literatuur J. Blintzler, *Der Prozess Jesu*, 2e Aufl. Regensburg 1955, blz. 7-19.